

DE BRUYNE (A.), *De Kwade Jaren*, deel 1, Brecht, De Roerdomp, 1971, 320 p.

De Bruyne is een journalist die een aantal artikels, verschenen in *'t Pallieterke* bundelt en hier en daar wat aanpast. Vijf grote hoofdstukken zal men hier aantreffen : Oostfronters, Vindevogel, Robert Poulet en Leopold III, José Streeel, Spaak.

In het algemeen gaan die bladzijden niet verder dan wat men van een journalist kan verwachten. De aangewende techniek is eenvoudig genoeg : schrijver put meestal aan drie bronnen. Een of andere belangrijke publikatie over het thema en die waarschijnlijk aanleiding werd (bvb. de Mémoires van Capelle wat betreft het hoofdstuk over Poulet-Leopold III); ten tweede poogt de Bruyne een gesprek te voeren met de behandelde persoon, ten derde uiteraard, heeft hij volgens het geval eigen inlichtingen.

Veel geeft dit meestal niet, en men heeft niet veel aan de meeste van die hoofdstukken. De uitzondering, m.i., betreft het eerste, "Oostfronters". Dit is m.i. zeer lezenswaard, ook al is het uiterst verward, en het is lezenswaard omdat de Bruyne een belangrijk probleem stelt en blijkbaar vecht tegen zijn vooringenomenheid.

De Bruyne behoort, ongetwijfeld, tot die groep schrijvers die bepaalde vormen, bepaalde houdingen van collaboratie onder de tweede wereldoorlog in een gunstiger licht willen stellen, en misschien ware het juister te zeggen, die de repressie van de collaboratie willen aanvechten. Men kan, vijftientig jaar na de oorlog, niet ontkennen dat de collaboratie een historisch probleem is, en een probleem dat zich op een heel andere wijze stelt dan het politieke probleem van vóór een kwart eeuw, en wat in dát hoofdstuk opvalt, is dat de schrijver aarzelt en niet goed weet. Het stuk over Vindevogel bvb. is gesteld in wit-zwart stijl : een goede, en al de andere aartslecht, ja gemeen en gluiperig. Om die reden heeft dat stuk mij *tegen* Vindevogel ingenomen. Met "Oostfronters" is juist het omgekeerde waar : schrijver balanceert om zo te zeggen, hier stelt hij hun idealisme voorop, daar bepleit hij verzachtende omstandigheden, daar weer geeft hij toe dat er naast koren heel wat kaf zat. Het is eigenlijk ook een merkwaardig stuk voor de psychologie van de auteur : hem te lezen was eigenlijk iedereen tegen de Oostfrontzaak

gekant, of eigenlijk is dat te zwak gezegd, hij geeft de indruk : iedereen haatte ze. Hoe diep de schrijver dat aanvoelt, en het bijna onoverkomelijk acht, blijkt uit zijn pleidooi : ze hadden niets te maken met de eigenlijke SS, ze wisten niets af van de uitmoordingskampen, de jodenvervolgingen, e.d.m.... Ten slotte waren zij -jammert de auteur - of althans de besten onder hen, de echte, zuivere helden in de kamp voor het Kristendom, tegen het Bolsjevisme...

Ik ben geneigd dit te aanvaarden voor een deel van die Oostfronters. De anderen stellen uiteraard geen probleem. Maar juist voor die idealisten stelt zich de vraag of ze wel wisten wat ze kozen, en hier wordt de probleemstelling van schrijver dan wel boeiend : voor die idealisten bleek weldra, hoe volledig ze zich misrekend hadden : dietersers, die opteerden voor Duitsland, sloegen daarmee hun eigen ruiten in. Hetzelfde was daarenboven waar op een ander vlak : kristenen, die in de SS gingen, konden maar tegen de lamp lopen. En het gaat veel dieper : men stoot hier op één van die heel fundamentele nooit vermelde aspecten van de Vlaamse beweging : de diverse wegen van het kleinburgerlijk gevoelsnationalisme, dat zo mild en uit zovele monden werd verkondigd tussen de twee oorlogen, waren wegen zonder uitkomst. De generatie bewuste Vlamingen van 18-45 was "a lost generation".

Maar kon het vermeden worden, of is het een ijzeren wet dat, zoals bij de lemmingen, ganse geslachten periodiek de dood in moeten ?

Hoe dan ook, wanneer komt na de verheerlijking of de verguizing, de vlijmscherpe analyse van de Vlaamse beweging tussen de twee oorlogen ?

J. DHONDT